

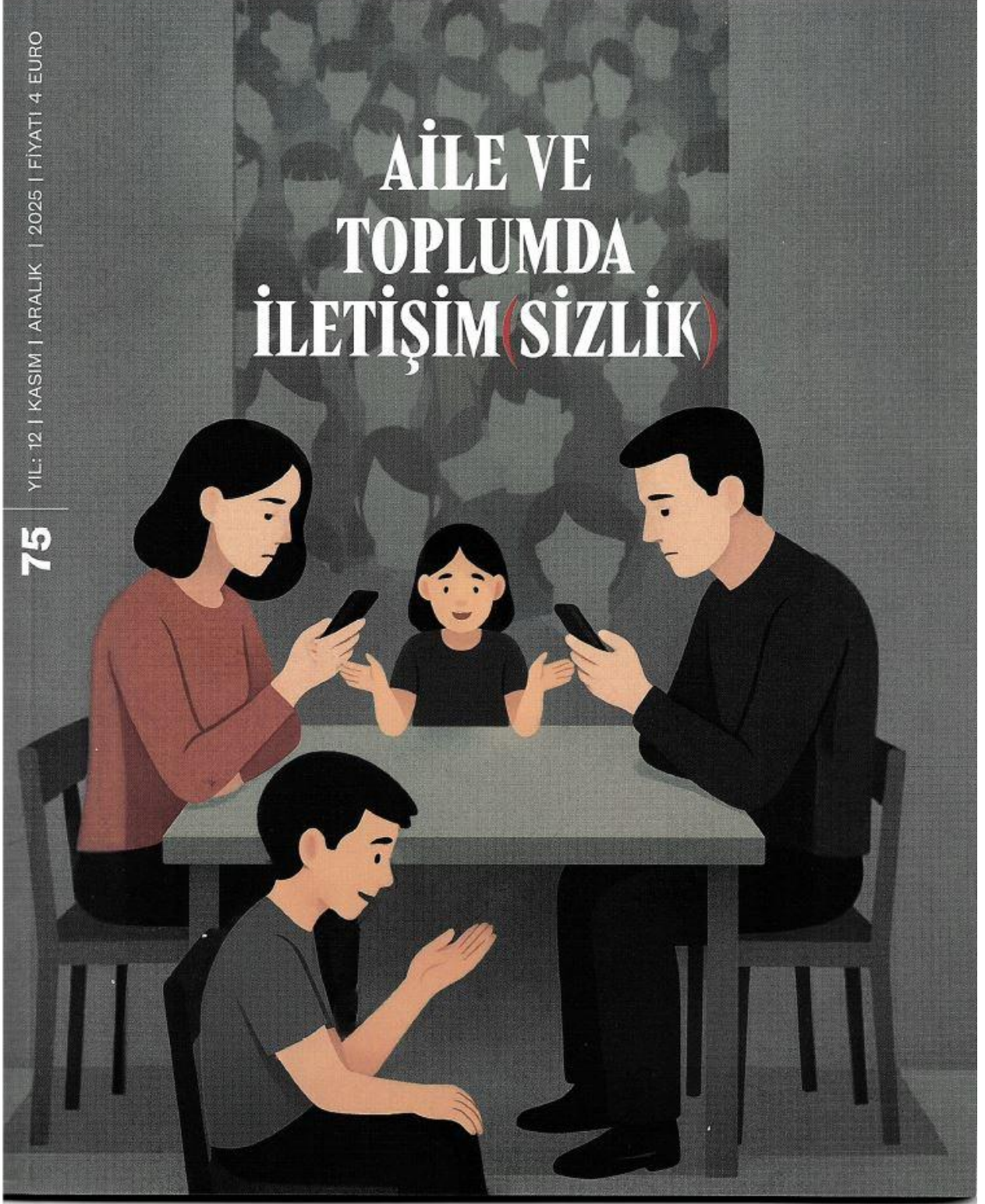
KÜLTÜR, SANAT VE DÜŞÜNCE DERGİSİ

REFERANS

YIL: 12 | KASIM | ARALIK | 2025 | FİYATI 4 EURO

75

AİLE VE TOPLUMDA İLETİŞİM(SİZLİK)

Hayvanı Bayıltarak (şoklayarak) Kesmek ve Dinin Dediği

ASALAET SANCAKDAROĞLU | HAYVAN REFAHI MÜFETTİŞİ (EYES ON ANIMALS)

K

ur'an'ın Kalbiyle, Sünnetin Zarafetiyle Olaya Bakış. Merhametin Emri. Kur'an, insanı yeryüzünde emanetçi kılar; emaneti korurken en çok yakışan şey ise ihsan ve merhamettir. Hayvan, bizim için "eşya"

değil; Allah'ın bir mahluku, bir ümmettir (En'am 6:38). Onun canına dokundugumuz her an, aslında Allah'ın huzurundayız. Bu yüzden şöyle buyurur: "Şüphesiz Allah her işte ihsanı (en güzel olanı) farz kılmıştır. Öldürdüğünüzde güzel bir şekilde öldürün, boğazladığınızda güzel bir şekilde boğazlayın; bacağınızı iyi bileyin ve hayvanı rahatlatın."

Bu Hadis, kesimi mekanik bir işlem olmaktan çıkarıp ahlaki bir ibadet çerçevesine yerleştirir: Acıyı en aza indirmek, korkuyu büyütmemek, kanı sağlıklı biçimde akıtmak için bayıltmalı kesimin geleceğini ve gerçekleşeceğini haber verir 1400 sene önceden.

Hangi açıdan olayı incelersek inceleye-

lim, İslamiyetin hayvana da, insana da nezih, ihsan dolu merhametini görürüz.

1) KUR'AN'DA "MEYTE" VE "İLLA ME ZEKKAYTUM"UN RAHMET DOLU MESAJI İLE ŞÜPHELERDEN ARINMA

İslam dünyasında hayvanı şoklamayı kabullenmeme sebebi, bayatılan hayvan kesimden önce ölürse acaba murdar sayılır mı şüphesidir. Kur'an-ı Kerim ve hadisler bu şüpheyi gönülleri fetheden bir açıklama ile ortadan kaldırır. Maide Suresi 3. ayetinin, mana olarak metin merkezli, dilbilimsel ve mantıksal okumada verdiği mesaj nedir diye dikkat ettiğimizde, böyle bir şüpheyi yer kalmadığını görüyoruz.

Maide 5/3 ayeti; hiçbir dış müdahale olmadan kendiliğinden ölen (Meyte) hayvanı, domuzun etini, (etten dışarı akmış olan) kanı, Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldıktan sonra, boğularak, darbe alarak, düşerek, boynuzlanarak veya yırtıcı tarafından yenilerek ölen hayvanları da listeye ekler ve bunları önce haram sayar, ardından bu şekilde ölü olanlara bir kapı açar

ve haram kuralını iptal etmek için buyurur ki: “... Ancak (illa) sizin tezkiye ettikleriniz haramdan müstesna edilmiştir.”

Bu “illa”, yasaktan şefkatli bir istisnadır:

- **Meyte (İleş)**= insan müdahalesi olmadan ölen, kanı içinde kalan hayvan.

- **Tezkiye**= Eğer hayvana vaktinde erişip (kanı akıtarak, kesimi tamamına erdirip, gıdanın sağlıklı kalmasını sağlamak) tezkiye etmiş iseniz haramlık hükmünün kalkması.

Klasik tefsirler (Taberi, Kurtubi, Razi, İbn Kesir) ortak bir zeminde buluşur:

- Meytenin haramlığı ritüelci değil, sıhhi bir gerekçeye dayanır: Kan içeride uzun süre kalırsa, et bozulur.

- “İlla ma zekkaytum” ifadesi, ayette sayıldığı şekillerde ölmüş olanı tezkiye ile helale çeviren bir rahmet kapısıdır.

- Buradaki istisna, haramdan istisnadır (Taberi).

- Bu merhamet kapısı insanadır. Dağdan atlayarak veya kazara ölen bir hayvanın telef sayılıp israf edilmemesi için açılmış bir mantık kapısıdır.

- Hayvanın acısı üzerinden para kazanan ve bugün hayvanı keserken bayıltmayı yasaklayanlara 1400 sene önce verilmiş bir ahlak uyarısıdır.

Burada yaratıcıdan emanetçiye çıkan rahmet il-

kesi: Esas olan, et bozulmamış ise israf etmeden onun sağlıklı olduğunu bildirmek, tezkiye ise bunun usulüdür.

2 - ERKEN DÖNEM FAKİHLERİN “CANLILIK ŞARTI”NIN MANTIĞI

Hanefi, Maliki, Şafi, Hanbeli ve Caferi otoriteler, canlılık arayışını şu illete bağlar:

- **Canlılık amacı:** Kan akışı sağlansın ki et temiz ve sağlıklı olsun, → kendi ölmüşü kesime getirme → Kendi öldüreceğin hayvan sağlıklıysa imkanlarını kullanarak kesimi gerçekleştir. → Bıçakla öldürmenin dini ritüel ile alakası yok, zamanın teknolojisi ile alakası var. Bundan dolayı, “Bıçak bulamazsak kesimi nasıl yapacağız” diye peygambere sorulur. Bıçak haricinde aletlerle de kesim yapılacağını gösterir peygamberin cevapları. Bu hadisler, yeni teknolojilere bugün kapılarını kapatan, insanların işlerini kolaylaştırma yerine zorlaştıran fetvalara, sertifika satıcılarına 1400 sene önceden medeni ve ahlaki bir uyarıdır.

- **Gereke:** Canlılık varsa gıdada sağlık ve dolaşım vardır; dolaşım varsa kan dışarı akar; böylece meyte hükmü doğmaz.

Serahsi (el-Mebsut), Kasani (Bedai’), Nevevi (el-Mecmu’), İbn Kudame (el-Muğni) gibi kaynaklarda ortak fikir: “Hayat alametini aramamız, kanın akması içindir; maksat etin sıhhati için tezkiyenin (kesimi tamamına erdirmenin) gerçekleşmesidir.” Erken dönem yaklaşımı, “keserken mutlaka can çekişsin”, mutlaka bıçakla kesin gibi bir şartı amaç yapmaz; amaç her zaman etin tayyibatı, sağlıklı olması, rahmeti usulüdür.

3 - MODERN BAYILTMA VE TEZKİYE: BAYILTMA KESİMİN BİR PARÇASI

Bugün bayıltma, hayvanın acısını ve korkusunu azaltmak için kesime eklenmiş bir ihsan usulüdür. Eğer bayıltmayı tezkiye zincirinin bir halkası olarak görürsek:

- Bayıltma sonrası kesim yapılır, kan akışı sağlanır → tezkiye tamamlanmıştır. → Helal.

- Bayıltma sırasında ölüm gerçekleşmişse bile: Bu kendiliğinden ölüm değildir; insan müdahalesiyle, kesim sürecinde aynı saniyeler içinde olmuştur. Eğer vaktinde boğazlanıp kan akıtılıyorsa, Maide 3’ün “illa ma zekkaytum” ilkesi gereği meyte hükmü kalkar.

- Dolayısıyla bayıltma yöntemi, tezkiyeye engel değildir; aksine kolaylaştırmalı (bıçak darbesi öncesi bilinç kaybı → hayvanı rahatlatma (hadis), acıyı ortadan kaldırma, daha fazla işgüvenliği ve hızlı kanama).

- Bayıltarak tezkiye, hayvanı korkutmadan, acı

çektirmeden keserek, onu acılarıyla yememenin emanetciye yakışan bir usulüdür.

- Bilinmesi gereken ahlaki bir nokta daha vardır ki, bayıltma sırasında hayvan zaten ölmemektedir. Bu oran yüzde bir bile değildir. “Ya ölürse, ya ölmüşse” diyerek sertifika satanlara merhameti hatırlatan ayet ve hadislerdir bunlar.

- Ve zaten İslam fıkhiında güzel bir kural daha vardır ki, o da hükmün çoğunluğa göre verilmesi kuralıdır. “El hükmü ekser”. Onların dediği gibi, eğer yüzde biri ölmüşse bile, islam fikhına göre karar çoğunluğa göre verilmelidir.

- Bayıltmak, hayvana merhametin ve kesimin bir parçasıdır. Tıpkı dişimizi çektirirken narkoz kullanmamız gibidir. Hayvana kesim acısını verme diyen peygamberin ayak izlerinden yürümektir.

- Yüce Kur’an’ın orijinal metninde hiçbir yerde hayvanı keserken ona canlıyken yetişeceksin ifadesi bulunmaz. Fakat meallerde böyle bir ifade parantez içinde yorumcunun fikri olarak eklenir. Önceki dönemde bayıltma sistemi olmadığından böyle bir parantez açıklaması uygun olabilir. Fakat bugün bu açıklama insanları şüphe kuyusuna atar ve hayvanlara eziyet olarak hayat bulur.

- “İlla” daki ince ve rahmet dolu, -kazara ölmüş bir hayvan için- haramdan istisnayı anlamadığımız zaman, ve bu ayette olmayan (canı çıkmadan yetiştikleriniz) cümlesini sanki Allah buyurdu gibi eklersek, insana merhameti yok eder, hayvana ihsanı engellemiş oluruz. Size bir örnek vereyim. “Lambadan geçmek yasaktır, ancak (illa) ambulans geçebilir”, kuralında ambulans geçebilir ancak (lamba tam olarak kırmızıya geçmemişse, halen yeşillik alamenti varsa geçebilir) demeye benzer. Kendi içinde tezat olan bir yorumu Kur’an barındırmaz. Çünkü istisna, “kural dışı davranabilirsin” hükmünü koyar ve zaten hayvan halen canlıysa istisnaya gerek kalmaz. Bundan dolayı Hanefi fıki der ki, “eğer bir hayvan baygınlıktan dolayı kıpırdamıyorsa, canlılık alameti göstermiyorsa, bu hayvan kesilir, kanı akıyorsa helaldir”. Ve hatta mezheplerin ortak görüşü de şöyledir. “Eğer bir hayvan kesildiği esnada canlı ise, kesimden sonra kan akmasa da helaldir”.

- Görüldüğü üzere, hangi açıdan bakarsak bakalım bayıltmalı kesimin önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Çünkü mezheplerin her şartı yerine gelmektedir.

4 - SÜNNETİN ZARAFETİ: ACIYI AZALTMAK İBADETTİR

Resûlullah:

- “Bıçağı hayvanın yanında bilemeyin, onu korkutmayın.”

- “Bir cana eziyeti engelleyin; merhamet Allah’ın en sevdiği ahlakıdır.”

- “Allah merhamet edenlere merhamet eder.”

- “Hayvana verdiğiniz bir ölüm acısını ikiye çıkarma” diye buyurarak, “daha kesim hazırlıkların bitmeden hayvanı bağlayıp yerde korkular içinde bekletme” emri zerafetin bir başka yansımasıdır.

- Peygamberin acıyı o devirde bile yok etmek için çabalamaları, bu devirde “kesim sırasında hayvan acı çekmez” diyenlere ahlaki bir uyarıdır.

- Kendilerine, müsluman olmayan komşularından hediye getirilen etin nasıl kesildiğinin bilinmediği ayan beyan olan bir hadiste peygambere, “bu hayvanı keserken besmele çekip çekmediklerini bilmiyoruz, nasıl davranalım?” diye sorulduğunda, mantık ve rahmet dolu cevabın, bugünün tartışmalarını daha 1400 sene önce çözdüğünü görüyoruz. “Besmeleyi siz çekin ve afiyet ile yiyin” diyor. Dini zorlaştırmıyor, kolaylaştırıyor.

Bu hadisler, ölümün rituel olarak illada bıçakla olması zorunluluğunu reddeder, etlerin sağlıklı olup olmadığına dikkat çeker. Bayıltma gibi acıyı azaltan tekniklerin şekil değil, ahlak meselesi olduğunu hatırlatır.

5 - MEZHEPLER, TEFSİRLER, MODERN KESİM PRATİĞİ

Birleştirilmiş Tablo

Klasik Çerçeve, Kur’ani İstisna, Merhamet Merkezli bakış.

Meyte: Kendiliğinden ölen; kan içeride kalır → et bozulur → sağlıksız hal almıştır → haram. “İlla ma zekkaytum”: Vaktinde tezkiye → haramdan istisna; Bayıltma sırasında hayvan ölmez → ölse bile kendiliğinden bir ölüm değil; kesimin bir parçası → vaktinde boğazlayıp kan akıtılır → Et halen sağlıklıdır, bozulmamıştır → meyte hükmü kalkar. → Helal.

Canlılık Şartı, İllet: Kanın akması → etin sıhhati, İllet aynı: Tezkiye. → kesimi tamamen erdiren → kanın akıtılması → eti tayyip olarak koruyan → kokuşmamış gıdayı israf etmeyen → haramdan istisna usulüdür.

Bayıltma, → tezkiyeyi kolaylaştıran ahlaki bir ara safhadır.

İhsan / Merhamet → Kesimi en güzel yapmak bir ahlak standardıdır. → Zulüm ve eziyet yasak; → merhamet ön plandadır.

Bayıltma, ihsanın teknik karşılığı: → acıyı azalt, → korkuyu büyütme, → hayvanı acılarıyla yeme, → emanete saygılı ol.

Pratik Sonuç: Bayıltmalı kesimde kan akışı sağlandığından, → helal.

Vaktinde tezkiye edildiğinden, → şer'i kesim gerçekleştirildiğinden. → helal.

6 - UYGULAMA İLKELERİ - MERHAMET PROTOKOLÜ:

Hayvanı rahatlat, kesimhanede hayvanın görsel ve işitsel stresini azalt (onları bekleme alanlarında aynı çiftlikten beraber geldikleri arkadaşlarından ayırma, sakın sevk et, etraflarında bağırışma, gürültü yapma, sularını-yemlerini ver, ölüm yollarını onlara uygun yap, onlara vura vura kesim alanına götürme, kuyruklarını sıkarak acı verme, elektrikli üvendere kullanarak eziyet etme. Sen onların yollarını onlara uygun yaparsan, o zaten kendiliğinden kesim alanına gidecektir.

- **Bayıltma kalibrasyonu:** Bilinci kapatmayı hızlı ve geri dönüşsüz, acı algısız, uygun bir mekanizma ile sağla!

- Kesmekten vazgeçeceğin hayvanı bayıltma. O bir oyuncak değil.

- “Bayılttığım hayvanı kesmekten vazgeçersem tekrar kendine gelir mi?” veya “hayvanı bayılttıktan sonra keserek ölmesini sağlayacağız fakat, ölüm bayıltma ile başladı” gibi İslam’da olmayan ve merhamet kurallarına uymayan işlere girişme. Hem hayvanın, hem insanın işini zora koşma!

- Bayılmanın akabinde hızla kesimi yap, kanı akıtarak ölümü sağla. Aksi halde hayvan kendine gelecek ve tehlikeli olacaktır.

- **Bıçak kalitesi & kesi tekniği:** Geniş, uzun, keskin, tek hamlede, öncelikle iki atardaman hedefleyen kesit; hızlı kanama.

- Hayvanın ensesinden vurulan bıçak darbesi hayvanı felç eder onu merhamet kuralları dışında acılar içinde bırakır. Bunu asla deneme. Yapanlara engel ol!

- **Gecikmesiz boğazlama:** Bayıltma ve kesi sanileri içinde senkron; bekleme yok.

- **Eğitilmiş ekip:** İhsan hadisi operasyonel standart gibi ezberlenmeli; personelin tamamına duyarlılık eğitimi zorunlu.

- **Denetim ve kayıt:** Hayvanda bilinç göstergeleri (göz refleksi vs.) formlanıp izlenmeli.

- **Mantar başlıklı bayıltıcı tercih etme!** Çünkü o ihsan protokolüne uygun değildir. O hayvanın mukavemetini kırmak için uygulandığında kafatasını kırar ve büyük bir çoğunlukla da bayıltmaz. Bayıltmak için ikinci bir uygulamada ise işe yaramaz. Çünkü vuracağınız bölge kırık olduğundan yumuşamıştır. Sonuçta hayvan kesim yapılıp ölene kadar acılar içinde kıvrılır.

- İhsan ve merhamet protokolüne uygun olan delmeli bayıltıcı kullan. Çünkü yüzde yüz etkisi vardır. Hayvan 2 salisede bayılır ve bu darbenin acısını his-

setmeye vakit dahi bulamaz. O kadar hızla bilinci kapatır.

- Köyde yaşıyor olsan da bir bayıltıcı ekipman kullanmadan hayvanı kesme. Çünkü vicdan ve merhamet protokolü ekipman’a ulaşma imkanının olduğundan dolayı bunu senden her an ister.

SONUÇ

Kur’an’ın rahmeti, Sünnet’in ihsanı ve fıkıhın illet-merkezli aklı bir araya getirildiğinde resim net:

- Meyte, yaşayışın kalbi sağlık ve merhamettir.

- “İlla ma zekkaytum”, ayette istisna edilen ölümlerde israfı önler ve bu ince çizgiye tezkiye ile fırsat verir.

- Bayıltma sırasında “hayvan öldü mü?” endişelerini, Kur’an-ı Kerim ve hadislerin vermiş olduğu merhamet çerçevesinde çözüldüğünü görüyoruz.

- Bayıltma, kesimin ahlaki standardını yükselten bir ihsan tekniğidir; tezkiye zincirinin güncel bir hal-kasıdır.

- Vaktinde boğazlama ile kan akışı sağlanır, hem helallik korunur hem merhamet büyür.

- Tabii ki gıda sağlıklı olduğu müddetçe klasik kesimdeki etler de helaldir. Fakat modern teknolojinin bize sunduğu teknikler ile hadislerde bizden istenen ihsanı daha iyi yapma imkanlarını neden kullanmayalım?

- Sahada bayılmanın hayvan refahını artırdığını ve et kalitesini (tayyibat) iyileştirdiğini, raf ömrünü uzattığını görüyoruz. Sizce bu bilimsel verilerle dinin aynı yönde olması hayret verici değil mi?

- Türkiye’deki din adamları ve akademisyenler bunu desteklerse, dünyada ilklerden olurlar. Hem ilahiyat hem bilim bir araya gelmiş olur. Bu da Türkiye’nin adını tarihe yazdırır.

“Ne onların etleri, ne kanları Allah’a ulaşır; O’na ulaşan sizin takvanızdır.” (Hacc 22:37) Bu ayet bize şunu fısıldar: Merhametli usul, ahlaki davranış takvanın dilidir.

Hayvana eziyeti terk etmek, Allah’ın emanetine saygıdır. Biz bunları gördük, yaşadık, test ettik. İnşallah bayıltmalı kesimi uygulamalı yani hayvanımıza kesim eziyeti çekirtmemeliyiz...